

آسیب شناسی چت (Chat) در اینترنت

کامبیز ملائی^۱، فاطمه میرزای غفاری^۲

چکیده

روند ورود ویژگی های چت به ساختارهای ذهنی، هم می تواند سریع و فوری باشد و هم بطئی و به تدریج است، اما خروج از آن قطعاً بطئی و تدریجی خواهد بود. اگر ما محیط ها را به دو دسته محیط طبیعی و اجتماعی تقسیم کنیم، چت جزو محیط های کاذب اجتماعی محسوب می شود تا محیط های واقعی آن. هدف کلی در این مقاله پژوهشی عبارت است از: « تبیین عوامل موثر بر گرایش جوانان به چت در شهر سنندج ». مقاله حاضر که حاصل پژوهشی میدانی بوده و با عطف به اهداف مورد مطالعه، جزء مطالعات توصیفی - تحلیلی و به لحاظ روشی در قلمرو تحقیقات میدانی، روش تحقیق پیمایشی قرار خواهد گرفت، واحد تحلیل فرد می باشد و از تکنیک پرسش نامه جهت جمع آوری داده ها استفاده شده است. جامعه آماری مورد بررسی در این پژوهش متشکل از کلیه شهروندان بالای ۱۵ سال شهر سنندج بوده و حجم نمونه ۱۸۰ نفر با توجه به افت و سطح ریزش نمونه انتخاب شده اند. روایی به دست آمده با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ برابر با ۰/۸۷۳ بوده است. نتایج: ۲۲ به دست آمده برابر با ۹۲/۱ بوده، که قدرت تبیین متغیر وابسته را توسط این مدل با استفاده از رگرسیون چندگانه نشان می دهد. همچنین با استفاده از تحلیل مسیر، تاثیر مستقیم بر گرایش جوانان به چت ۰/۱۹ و تاثیر غیر مستقیم متغیرها بر متغیر وابسته ۰/۲۱ می باشد که با ($p < 0.03$) حاکی از رابطه مثبت، خطی و معنادار بین متغیرهای بیرونی و درونی مدل و گرایش جوانان به چت دارد.

واژگان کلیدی: چت، محیط های اجتماعی کاذب، ساختارهای ذهنی جوانان.

^۱ کارشناس ارشد جمعیت شناسی و مدرس دانشگاه، kambizmollai@yahoo.com

^۲ پژوهشگر و نویسنده

مقدمه

چت از جمله امکاناتی است که در جامعه ما گسترش یافته و متأسفانه گسترش آن همراه با معضلاتی بسیار فراوان بوده است. چت هم می تواند مفید و هم مضر باشد. جامعه ما به ویژه دختران و پسران جوان به جنبه مضر آن بیش تر نگریده اند تا جنبه مفید آن. نگاه اولیه به چت و نیت ورود به آن، جنبه تفریحی و سرگرم کنندگی آن است. بی گمان چت و چت کردن در جامعه ما که بخش کثیر آن را جوانان تشکیل می دهند، می تواند تهدید کننده و تا حدودی ایجاد فرصت نماید. تهدید به آن معنا که شرایطی را برای به خطر انداختن امنیت اخلاقی و اجتماعی جوانان و افراد جامعه فراهم نماید و فرصت نیز به ایجاد زمینه های رشد و بالندگی در جامعه کمک کند. متغیرهای مورد بررسی در مدل ارائه شده با توجه به این دو دسته یعنی فرصت یا تهدید لحاظ شده است.

گرایش جوانان به چت و محیط کاذب آن، نوعی اعتیاد مزمن و دروغی را به وجود آورده است که فکر و ذکر جوانان را به خود اختصاص می دهد. مشغول بودن به چت، گاهی ساعت ها وقت گران بها را سپری می کند. این امر حتی شامل زمانی نیز می شود که فرد مشغول به چت کردن نمی باشد، چون در این زمان ها نیز فرد در مورد چگونه چت کردن و راه های تاثیرگذاری بیش تر فکر و اندیشه می کند. چت با طراحی یک محیط کاذب و فریبنده، جایگاهی برای تخلیه روانی فرزندان ما شده است. مقاله حاضر شرایط و زمینه های گرایش جوانان به چت را مورد بررسی قرار می دهد.

بیان مساله

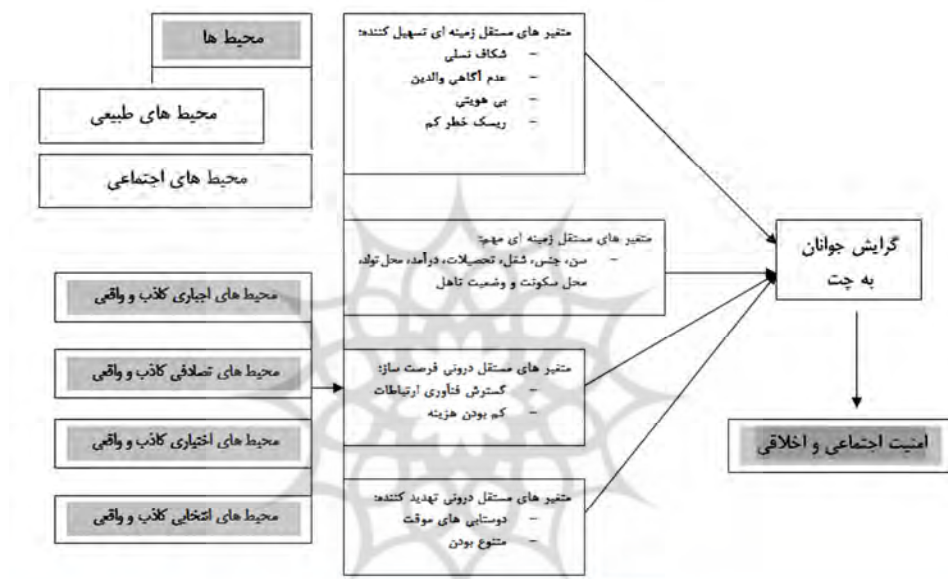
این مقاله به مباحث و روش های کلیشه ای و نامنطبق با سطح پذیرش فرزندان که توسط والدین و جامعه اعمال می شود، می تازد و سعی در ارایه تعاریف، مفاهیم و روش های انتقال اطلاعات جدیدی بین جامعه و فرزندان است. اما چنانچه مرسوم است در ابتدا جهت تسلط بر موضوع، ارایه تعاریفی خالی از اشکال نیست. چت^۱ به معنی گپ زدن، دوستانه صحبت کردن و درد دل نمودن است. چنانچه می بینید معادل کلمات چت در فارسی و هم در لاتین، ظاهری فرینده و دلربا دارند که افراد مجذوب آن می شوند. به عبارت دیگر درد دل کردن و صحبتی دوستانه اشکالی ندارد و پسندیده است. اما پشت این نقاب زیبا، دامی از تارهای آهنین نهفته است. متاسفانه والدین و جامعه با در پیش گرفتن روش های غلط و نامنطبق با سطح پذیرش فکری و ذهنی فرزندان، شرایط ورود به این دام را آسان تر نموده اند. تلاشی همه جانبه برای ارایه روش های جدید و با تعریف جدید و به روز آوری آنها از سوی هیچ کس صورت نمی گیرد. جوانان ما به عبارت دقیق تر در خلاء زندگی می کنند و پر شدن این خلاء به دست خود ما که دلسوز هستیم انجام نمی گیرد، یعنی تلاشی برای این کار نمی کنیم. از سوی دیگر جوانان چون الگویی برای پر نمودن خلاء در جامعه خود نمی یابند که نیازهای آنان را جواب گو باشد، بنابراین خود تصمیم به ساخت الگو یا دریافت الگو از دیگران می نمایند که نتیجه نهایی آن گرایش به محیط های کاذبی چون محیط چت می باشد.

چت می تواند فرصت ساز باشد مانند: داشتن هزینه کم و استفاده از توسعه فناوری ارتباطات و نیز می تواند تهدید کننده باشد، نظیر: ایجاد شرایط دوست یابی های موقت کاذب، ارضای نیازهای مختلف از جمله نیازهای جنسی، متنوع بودن، بی هویتی و ... در این میان عدم آگاهی

^۱ chat

و اطلاع والدین از مفهوم و عملکرد چت، شکاف نسلی ایجاد شده در جامعه و عدم درک متقابل دو نسل، ریسک خطر و گرفتاری کم و ... شرایطی را برای آسان تر کردن عمل چت فراهم آورده است. کلیه انسان ها و اشیاء پیرامون آنها و در نهایت هر چه وجود دارد در دو محیط طبیعی و اجتماعی زیست می کنند. محیط های اجتماعی نیز با توجه به رشد و توسعه علوم مختلف از جمله: علوم کامپیوتر و رایانه و هوش مصنوعی به دو دسته محیط های اجتماعی واقعی و محیط های اجتماعی کاذب تقسیم می شوند. چت یکی از محیط های اجتماعی کاذب است و به همین دلیل منفعتی برای فرد به دست نمی آید و اگر هم نفعی داشته باشد تا حدود زیادی کاذب خواهد بود. ویژگی محیط های اجتماعی کاذب، یکی نداشتن روابط چهره به چهره و ناشناس بودن است و چون آزادی کامل وجود دارد، بنابراین چت مأمنی مناسب برای رشد انحرافات اخلاقی از جمله انحرافات جنسی و کلاهبرداری، دروغ و هر آنچه فرد در محیط اطراف نمی تواند بازگو کند، در محیط چت امکان بازگو کردن آن فراهم می آید. برای بررسی کردن اثرات متقابل و متغیرهای تاثیرگذار بر گرایش و جذب به محیط های چت، مدلی ارایه شده که شامل متغیرهای مستقل بیرونی و درونی می شوند. متغیرهای مستقل بیرونی همان انوان محیط اجتماعی واقعی و کاذب هستند که شامل چهار دسته: محیط های واقعی و کاذب تصادفی، انتخابی، اجباری و اجباری می شوند. این محیط ها بر متغیرهای مستقل درونی یا واسط تاثیر می گذارند که آنها نیز شامل دو نوع متغیر هستند، متغیرهایی که فرصت ساز می باشند مانند: کم هزینه بودن چت و فناوری ارتباطات در این مدل مورد بررسی قرار گرفته اند. از متغیرهای تهدید کننده می توان به ایجاد شرایط دوست یابی های موقت و متنوع بودن می توان اشاره نمود. دسته دیگر از متغیرها، شامل متغیرهای زمینه ای می باشند که برخی از آنها شرایط استفاده را تسهیل می کنند مانند: بی هویتی و ناشناس بودن، ریسک خطر گرفتاری کم، پنهان

بودن ارتباطات، شکاف نسلی و عدم آگاهی والدین از نحوه عملکرد چت می باشد و عناوینی که پرداختن به آنها برای دسته بندی و تفسیر داده های تبدیل شده به این اطلاعات، مهم و ضروری هستند، همانند: سطح درآمد، سطح تحصیلات، وضعیت تاهل، سن، جنس، محل تولد، محل سکونت و شغل می باشد.

شکل شماره ۱: مدل علل موثر بر گرایش جوانان به چت

اهداف

هدف کلی در این مقاله پژوهشی «تبیین عوامل مرتبط با گرایش جوانان به چت در شهر سنندج» و اهداف جزئی طرح عبارتند از:

۱. توصیف ارتباط بین عوامل مرتبط با گرایش جوانان به چت.
۲. تعیین ارتباط بین عوامل مرتبط با گرایش جوانان به چت.

۳. تعیین میزان اثر گذاری (ضریب اثر) هر کدام از متغیرهای مستقل با گرایش جوانان به چت (path analysis).

۴. تعیین ضریب (r^2) و ضریب اثر هر کدام از متغیرها به طور مستقیم و غیر مستقیم با گرایش جوانان به چت.

سوالات پژوهش

- آیا بین گرایش به دوست یابی های موقت و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد؟
- آیا بین عدم آگاهی والدین و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد؟
- آیا بین شکاف نسلی و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد؟
- آیا بین تنوع گرابی و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد؟
- آیا بین ناشناس بودن و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد؟
- آیا بین گسترش فناوری ارتباطات و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد؟
- آیا بین کم بودن هزینه و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد؟
- آیا بین پایین بودن ریسک خطر و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد؟
- آیا بین متغیرهای زمینه ای مهم (سن، جنس) و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد؟

مبانی نظری

نظریه فراوانی فرصت های نابرابر: این نظریه توسط کلاوارد^۱ و اوهلین^۲ طراحی و توسعه پیدا کرد. کلاوارد و اوهلین نظریه مرتون را در چهارچوب بوم شناسی دوباره مطرح می کنند.

¹ Richard A.Cloward

² Lloyd E.Ohlin

به طوری که آنومی^۱ منشاء کج رفتاری را نشان می دهد و قرار گرفتن در منطقه در حال تغییر و تبدیل معاشرت های خاصی را به وجود می آورد که شیوه زندگی کج رو را منتقل می سازد. به طور کلی در محیطی با پیدایش خرده فرهنگ های کج رو مساله انطباق فردی مطرح نبوده بلکه گروه به شکل جمعی خود را با شرایط زندگی نامطلوب منطبق می سازد (Cloward and Ohlin, 1960, p77) و آنها به مفهوم بیگانگی^۲ اشاره می کنند. بنابراین در اینجا وفاق اجتماعی جامعه مسلط مطرح نبوده و شکل دیگری از وفاق اجتماعی در گوشه و اطراف نواحی پدید می آید و در اثر معاشرت و ارتباطات انتقال پیدا می کند. اما دو شیوه برای رسیدن به این موفقیت وجود دارد (سخاوت, ۱۳۸۵, صص ۶۰-۵۸):

- شیوه اول: شکل قانونی رفتار و دنبال کردن هنجارهای رسمی برای دستیابی به آن بوده، همان طور که در جامعه محترم است.

- شیوه دوم: سازمان اجتماعی درون نواحی تشکل این افکار و ایده هاست، که از راه های غیرقانونی برای دستیابی به پول استفاده می کنند و این رفتار در درون خرده فرهنگ کج رو یک رفتار پذیرفته شده است، و این عکس العمل به جامعه ای است که انتخاب دیگری برای آنها باقی نگذاشته است (Tio, 1998, p56, Taylor and els, 1973, p29).

نظریه رابرت کینگ مرتن

جامعه شناس در پی کشف علل و عوامل اجتماعی موثر بر جرم و عمدتاً شرایط اکتسابی در محیط است. ناهنجاری پوششی، دلایل متعددی دارد. شرایط و نوع پوشش در هر منطقه با منطقه دیگر متفاوت است و به شرایط مختلف اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، روانی و

^۱ ناهنجاری

^۲ Alienation

شخصیت جامعه و فرد مربوط می شود. از دیدگاه جامعه شناختی، آنچه مهم تر از عوامل فردی در گرایش به پوشش های متفاوت می باشد، عوامل اجتماعی - فرهنگی است. جامعه شناسان علل ارتکاب جرم را در وضع نابسامان اجتماعی و اقتصادی دانسته و معتقدند که هیچ کس بالفطره منحرف و بزهکار نیست. از این جهت فرد را مقصر نمی دانند و می گویند اوضاع اقتصادی و شرایط نامساعد اجتماعی عامل ارتکاب انحراف است. نابرابری های اقتصادی و اجتماعی و شکاف عمیق طبقاتی در جامعه، بیکاری، از بین رفتن و جابه جایی ارزش های جامعه، رشد بی قواره صنعت، اگر در جامعه ای رشد صنعت به سرعت افزایش یابد و درآمد ناشی از این ثروت عادلانه توزیع نگردد و از طرف دیگر در آن جامعه برای تفریح، شادی و گذران اوقات فراغت و بیکاری جوانان از طرف دولت برنامه ریزی های اجتماعی نشده باشد و رشد صنعت و شهرنشینی، شکاف طبقاتی را زیاد کند، همه این عوامل باعث گرایش به انحرافات (از جمله گریز از قوانین جامعه، چون نفع آن بیش تر از پذیرش قوانین جامعه است) خواهد شد (فرجاد، ۱۳۷۱؛ ص ۱۵۵).

نظریه های روان شناسی و نظریه های جامعه شناسی انحرافات از قبیل نظریه کنش اجتماعی و آنومی پارسونز، نظریه های رادیکال مارکسیت ها درباره انحرافات اجتماعی، نظریه های خرده فرهنگی کوهن، میلر، نظریه های کنترل اجتماعی و ... می تواند معضل قاچاق را تبیین نماید. از آنجایی که در این نوشتار بیش تر به شرایط و فشارهای ساختاری در جامعه تأکید شده، از نظریه آنومی مرتن استفاده شده است. مرتن با رویکرد کارکرد گرایانه و با الهام از اندیشه های دورکیم به دنبال راه حلی جامعه شناسانه برای انحرافات اجتماعی جامعه آمریکایی نیمه اول قرن بیستم بود. مرتن معتقد است این شرایط ساختی است که علت ریشه ای انحرافات اجتماعی می باشد. از نظر مرتن در هر جامعه دو ساخت اساسی وجود دارد که میان آنها در درون یک

نظام اجتماعی روابطی کارکردی وجود دارد. این دو ساخت اساسی یکی اهداف نهادی شده و دیگری وسایل نهادی شده است. اهداف نهادی شده: عبارت است از تعاریف نهادی شده درباره ارزش ها و امور مطلوب و وسایل نهادی شده عبارت است از: شیوه های استاندارد شده کنش برای نیل به اهداف و یا هنجارهای مقرر که برای وصول به اهداف نهادی شده وضع شده اند. (اسکیدمور، ۱۳۷۵، صص ۱۶۰-۱۵۹)

در هر جامعه ای در پرتو ارزش ها و اصول اساسی آن جامعه یک شخصیت آرمانی تعریف می شود و در قله آرزوها و تمنیات افراد آن جامعه قرار می گیرد. از طریق ابزارهای مختلف جامعه پذیری، آموزش و پرورش، رسانه ها، این شخصیت آرمانی در منظر عمومی تبلیغ شده و افراد به آن خوانده می شوند. مثلاً رسیدن فرد به اوج موفقیت مادی و شخصیتی که در بالاترین مراتب پایگاه اقتصادی - اجتماعی است، همان هدف نهادی شده مرتن در جامعه آمریکایی عصر او محسوب می شود. در هر حال مرتن یکپارچگی و انسجام را حالتی در یک نظام اجتماعی یا جامعه تعریف می کند که میان این دو ساخت اساسی یعنی اهداف و وسایل نهادی شده تعادل برقرار باشد. اما از نظر مرتن یک جامعه یا نظام اجتماعی می تواند در حالت سوء یکپارچگی به سر برد. سوء یکپارچگی وضعیتی است که در آن تعادل ساختاری در تهدید قرار گرفته باشد. وضعیتی که در آن تأکید بر وسایل نهادی شده کم تر از تأکید بر اهداف نهادی شده باشد، در چنین وضعیتی چهار الگوی رفتار انحرافی را می توان در جامعه پیش بینی کرد. از نظر مرتن همه این شیوه ها غیرقانونی شناخته شده و شیوه های انطباق فردی نام می گیرند که جایگزین شیوه های انطباق جمعی شده یا به آن اضافه می شوند. این چهار شیوه انطباق فردی عبارتند از نوآوری^۱، مناسک گرایی^۲، انزوای طلبی و شورش.

¹ innovation

² Ritualism

۱- نوآوری: شیوه انطباق فردی است که در آن افراد اهداف نهادی شده را تعقیب می کنند اما نه به اتکا هنجارها و مقررات و وسایل نهادی شده جامعه، بلکه با خلق و ابداع شیوه های غیرهنجاری و خلاف قانون و عرف اجتماعی. مثلاً در جامعه ما انواع شیوه های کسب و کار غیرقانونی مثل کوپن فروشی، ارز فروشی، مسافرکشی غیرقانونی، بساط اندازی و نیز قاچاق کالا (سوخ)، احتکار و بسیاری دیگر از مشاغل در زمره شیوه های انطباق فردی از نوع نوآورانه یا بدعت گذارانه است.

۲- مناسک گرایی: شیوه انطباق فردی است که در آن افراد به خاطر مایوس شدن از اهداف نهادی شده آنها را فراموش کرده یا از آنها غفلت می ورزند و در مقابل با تأکید یک سو به بر وسایل نهادی شده مانع تحقق موفقیت سایر اقشار اجتماعی نیز می شوند. این افراد معمولاً در سازمان ها و نهادهای اجرایی کار می کنند.

۳- انزوا طلبی: شیوه انطباق فردی است که در آن افراد به دلیل ناموفق بودن خود در دسترسی به اهداف اجتماعی سعی کرده اند خود را از جامعه دور نگه دارند تا هم از اهداف و هم از وسایل نهادی شده غفلت پیدا کنند. این افراد احتمالاً بارها در صدد بوده اند به شیوه های مختلف هنجاری و غیرهنجاری به سوی اهداف اجتماعی حرکت کنند، اما عدم توفیق مکرر آنها باعث شده تا سر خویش پیش گرفته و خود را از مسیر تبلیغ اهداف و وسایل نهادی شده دور کنند. کسانی که در مسیر اعتیاد به مواد مخدر قرار گرفته و با مصرف بی رویه مشروبات الکلی، تریاک، هروئین و اقسام مواد مخدر سعی دارند حواس و قوای ادراک خود را نسبت به بوق های تبلیغاتی جامعه از کار بیندازند و بدین وسیله آرامش خیال پیدا کنند.

۴- شورش: شیوه انطباق فردی است که در آن ضمن آنکه افراد اهداف و وسایل نهادی شده جامعه را برای موفقیت های فردی و اجتماعی خود و دیگران کافی نمی دانند، درصد

برمی آیند تا در مقابل آن از طریق خشونت باری قیام کنند. این افراد چیزهای جدید و تأیید نشده ای را جایگزین آنها می سازند. مثلاً طغیانگر ممکن است حرفه تجارت و سرمایه داری را به عنوان راه رسیدن به ثروت شخصی رد کند و در عوض هدف برابری اجتماعی و راه رسیدن به آن را از طریق انقلاب برگزینند. در این مقاله پژوهشی با عطف به موضوع مورد بررسی، از یک مدل تلفیقی و ترکیبی استفاده شده است. این مدل بر گرفته از دو نظریه عنوان شده که بیشتر با موضوع مورد بررسی مرتبط می باشد. نظریه رابرت کینگ مرتون با عنوان اهداف و وسایل و نظریه فراوانی فرصت های نابرابر، چارچوب نظریه اصلی را ترسیم خواهند کرد. مرتون عنوان می دارد زمانی که افراد اهدافی را مدنظر دارند و وسایل رسیدن به این اهداف به هر نوع ممکن از راه های قانونی و شرعی امکان نداشته باشد، از راه و روش های غیر قانونی می خواهند به این اهداف برسند. به عنوان مثال تامین درآمد خانواده نیازمند اشتغال با درآمد مکفی می باشد، استان کردستان با ضعف شدید فرصت های شغلی مواجه است لذا تامین خانواده از راه قانونی ممکن نمی باشد و افرادی با لحاظ قرار دادن موقعیت جغرافیایی استان (مرزی بودن) به فکر قاچاق می افتند. بنابراین رسیدن به اهداف با وسایل غیر قانونی متبلور می شود، این مثال در خصوص حاشیه نشینی نیز صادق است.

فرضیه ها

فرضیه شماره (۱): بین گرایش به دوست یابی های موقت و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد (محیط انتخابی کاذب).

فرضیه شماره (۲): بین عدم آگاهی والدین و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد (محیط اختیاری کاذب).

فرضیه شماره (۳): بین شکاف نسلی و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد (محیط اجباری کاذب).

فرضیه شماره (۴): بین تنوع گرایی و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد (محیط اختیاری کاذب).

فرضیه شماره (۵): بین ناشناس بودن و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد (محیط تصادفی کاذب).

فرضیه شماره (۶): بین گسترش فناوری ارتباطات و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد (محیط اجباری کاذب).

فرضیه شماره (۷): بین کم بودن هزینه و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد (محیط انتخابی کاذب).

فرضیه شماره (۸): بین پایین بودن ریسک خطر و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد (محیط انتخابی کاذب).

فرضیه شماره (۹): بین متغیرهای زمینه ای مهم (سن، جنس و ...) و گرایش به چت رابطه معناداری وجود دارد.

هر کدام از این فرضیه ها نشانگر یک محیط اجتماعی کاذب هستند، هر چند می توانند نشان دهنده یک محیط اجتماعی واقعی نیز باشند. اما بحث ما بیش تر حول محیط های اجتماعی کاذب است.

روش شناسی

مقاله حاضر که حاصل پژوهشی میدانی بوده و با عطف به اهداف مورد مطالعه، جزء مطالعات توصیفی - تحلیلی و به لحاظ روشی در قلمرو تحقیقات میدانی^۱، روش تحقیق پیمایشی^۲، قرار خواهد گرفت. واحد تحلیل فرد می باشد. همچنین در این پژوهش از تکنیک پرسش نامه^۳ جهت جمع آوری داده ها^۴ استفاده می شود. به طور کلی روش تحقیق پیمایشی از جمله روش های میدانی بوده و مبتنی بر جمع آوری اطلاعات از طریق روش های مختلف از جمله: پرسش نامه، مصاحبه و مشاهده می باشد. جهت جمع آوری داده های مورد نیاز از تکنیک پرسش نامه شامل: سوالات بسته^۵ و طیفی (طیف لیکرت)^۶ اقدام شده است. تحلیل آماری از طریق آزمون های آماری از قبیل: ضرایب همبستگی متناسب با متغیرها (ضریب همبستگی پیرسون برای متغیرهای سطح سنجش فاصله ای و نسبی و ضریب همبستگی اسپیرمن برای متغیرهای با سطح سنجش رتبه ای)، رگرسیون چندگانه^۷، تحلیل مسیر^۸ جهت تبیین، فیت و برازندگی (حجازی، ۱۳۸۱؛ ص ۲۴۵ و کیانی، ۱۳۸۵؛ صص ۲۱۱-۱۹۵۹) مدل ارایه شده در پژوهش با استفاده از نرم افزار آماری و تحقیقاتی SPSS ورژن ۱۴ می باشد.

- جامعه آماری: جامعه آماری مورد بررسی در این پژوهش متشکل از کلیه شهروندان بالاتر از ۱۵ سال شهر سنندج می باشد. واحد آماری فرد (هر یک از شهروندان بالای ۱۵ سال شهر سنندج) است.

¹ field study

² survuy method

³ questionnaire

⁴ data

⁵ closed

⁶ likert

⁷ multiple regression

⁸ path analysis

- حجم نمونه: حجم نمونه با توجه به حجم جامعه آماری تعیین می شود. حجم نمونه ۱۸۰ نفر با توجه به افت و سطح ریزش نمونه انتخاب شده اند.
- روایی: در هر آزمون مقدماتی مراحل وجود دارد که باید محقق آنها را مد نظر قرار دهد. با عنایت به موارد بالا و طی اجرای آزمون آلفای کرنباخ، عدد به دست آمده برای این ضریب برابر با ۰/۸۷۳ بوده است.

نتایج و یافته ها

نتایج به دست آمده حاکی از آن است که ساکنان مناطق متوسط نشین شهر سمنان بیش تر علاقمند به چت کردن هستند، پس از آنها ساکنان مناطق بالای شهر و ساکنان مناطق پایین شهر نیز در آخر قرار دارند. ۸۲٪ از پاسخ دهندگان اظهار داشته اند که روزانه چت می کنند، ۱۰٪ آنها هر چند وقت یک بار چت می کنند و بقیه نیز در خصوص چت کردن نظر مساعدی ندارند. ۵۰/۳٪ مهاجرین سنی پایین تر از ۱۸ سال داشته که ۶۳٪ آنها به چت مشغولند. ۳۹٪ آنها دارای تحصیلات متوسطه و پیش دانشگاهی و ۲۰٪ فوق دیپلم، بقیه نیز دانشجوی بوده اند. ۷۵/۶٪ آنان شغل خاصی نداشته و صرفاً از والدین خود امرار معاش می نمایند. محل تولد ۶۹/۳٪ پاسخ دهندگان در شهر بوده و بقیه آنها در روستاهای اطراف به دنیا آمده اند. میزان درآمد ۷۳٪ خانواده های آنان ۱۸۰-۲۲۰ هزار تومان بوده است. ۷۳/۵٪ پاسخ دهندگان اذعان کرده اند زمانی که مشغول به چت هستند، والدین آن ها را با استفاده از کامپیوتر یکسان قلمداد کرده اند. ۶۹٪ اظهار داشته اند که والدین آنها کاری به نحوه استفاده از کامپیوتر ندارند و در استفاده به هر نحو از رایانه آزادند. از ۱۰۰٪ افرادی که چت می کنند بیشتر از ۹۰٪ آنها حرف ها، سخنان، نصیحت ها و ... والدین خود را مربوط به زمان کودکی والدین شان قلمداد کرده اند

و گفته اند دیگر آنها حتی ارزش گوش کردن ندارند چه برسد به عمل کردن. ۸۷٪ کسانی که چت می کنند، این عمل را فقط وقت تلف کردن و تا حدی سرگرمی می دانند و اذعان داشته اند که جایگزینی مناسب برای آن در جامعه وجود ندارد. از تمام کسانی که به چت مشغول هستند فقط ۲٪ آنها دوست دختر یا دوست پسر ندارند. همگی آنها چت کردن را معادل با دوست پیدا کردن از جنس مخالف دانسته اند. تمامی این افراد محیط چت را هر چند مصنوعی، بسیار جذاب و متنوع می پندارند و حاضرند اگر امور دیگری وجود نداشته باشد، ساعت ها وقت خود را صرف چت کنند. آنها زمان ایده آل برای چت در شبانه روز را ۱۰ ساعت قلمداد کرده اند که زمان واقعی آن ۲ الی ۳ ساعت می باشد.

همگی افراد چت کننده از این که کسی آنها را در محیط چت نمی شناسد اظهار لذت کرده اند، و آن را از ویژگی های اولیه چت محسوب می کنند. ۹۶٪ از افراد چت کننده هزینه اینترنت و چت را بسیار ارزان قلمداد نموده و اذعان کرده اند یک دهم پول توجیبی آنها را تشکیل می دهد، و سرانجام همگی آنها امنیت چت را به لحاظ خطر رفتاری توسط نیروهای پلیس و غیره را بسیار بالا قلمداد نموده اند و اذعان داشته اند به راحتی هر عمل و قرار مداری را با خیال راحت و احتمال رفتاری بسیار پایین می توانند بگذارند. زمانی که از آنها پرسیده شد از نمره ۱ الی ۱۰۰ برای اینکه چت تا چه حد می تواند به اخلاق افراد جامعه آسیب وارد کند یا امنیت اخلاقی افراد جامعه را مورد تهاجم قرار دهد نمره ای بدهید، متوسط عدد ۷۸/۹۸ به دست آمد. فرضیه اول پژوهش با ($p < 0.003$) معنادار می باشد و نشان از همبستگی بالا، مثبت و مستقیم گرایش به دوست یابی های موقت با گرایش به چت کردن دارد، بدین معنی که هر چه قدر گرایش به دوست یابی های موقت نظیر توجه به جنس مخالف بیش تر باشد به همان میزان گرایش به چت کردن نیز افزون تر می شود. فرضیه دوم با ($p < 0.002$) معنادار و نشان از

همبستگی بالا و مثبت بین عدم آگاهی والدین از چت بر گرایش به چت کردن فرزندان دارد. به عبارت دیگر هر چه والدین در خصوص مباحث رایانه ای به ویژه چت کردن اطلاع چندانی نداشته باشند به همان اندازه گرایش به چت کردن افزایش می یابد.

فرضیه سوم با ($p < 0.001$) نشان از همبستگی بالا و مثبت بین شکاف نسلی و گرایش به چت کردن دارد. بدین معنی که هر چه کنش های والدین از سوی فرزندان به دلیل عدم انطباق آنها با شرایط روز جامعه بی جواب تر باشد، در نتیجه گرایش به چت از جوانان افزایش می یابد. فرضیه چهارم با ($p < 0.006$) مورد قبول واقع شد و به عبارت دیگر هر چه فرد برای تنوع گرایی ارزش بیش تری قایل شود به همان میزان گرایش به چت کردن نیز افزایش می یابد. رابطه این دو متغیر بالا و مثبت است. فرضیه پنجم با ($p < 0.001$) مورد قبول واقع شد و به عبارت دیگر ناشناس بودن و عدم کشف هویت فرد از سوی دیگران بر گرایش به چت کردن جوانان موثر و دارای همبستگی بالا و مثبتی است. فرضیه ششم با ($p < 0.04$) مورد قبول واقع شد و به عبارت دیگر گسترش فناوری ارتباطات بر گرایش به چت کردن جوانان موثر و دارای همبستگی بالا و مثبتی است. فرضیه هفتم با ($p < 0.005$) مورد قبول واقع شد و به عبارت دیگر هزینه پایین چت بر گرایش به چت کردن جوانان موثر و دارای همبستگی بالا و مثبتی است.

فرضیه هشتم با ($p < 0.001$) مورد قبول واقع شد و به عبارت دیگر پایین بودن ریسک خطر رفتاری در چت بر گرایش به چت کردن جوانان موثر و دارای همبستگی بالا و مثبتی است. بین متغیرهای سن، سطح درآمد و سطح تحصیلات با گرایش به چت کردن رابطه معکوس و منفی به دست آمده است. رابطه بین متغیرهای جنس، وضعیت تاهل، محل تولد و محل سکونت با گرایش به چت کردن تفاوت معناداری به دست آمده است.

نتایج به دست آمده نشان می دهد با r^2 یا ضریب تعیین ۹۲/۱٪ مدل ما به تبیین قابل قبولی توسط متغیرهای مستقل و واسط دست یافته است. به عبارت دیگر متغیرهای استفاده شده در مدل به میزان پنج ششم مدل را تبیین نموده است که حاکی از کارایی و برازندگی مدل می باشد. البته با استفاده از متغیرهای دیگر می توان کارایی این مدل را بازمی افزایش داد. بیشترین متغیر تاثیرگذار بر گرایش جوانان به چت، گرایش به دوست یابی های موقت می باشد. ضریب تعیین با استفاده از تحلیل مسیر ۸۹/۳ به دست آمده، بدین معنی که این مقدار درصد از تغییرات متغیر وابسته توسط متغیرهای مستقل درونی و بیرونی و نیز متغیرهای زمینه ای بوده است. به عبارت دیگر فقط ۱۰/۷ درصد توسط متغیرهایی غیر از متغیرهای به کار برده شده در مدل، بر گرایش جوانان به چت کردن موثر است. به طور کلی با استفاده از تحلیل مسیر، تاثیر مستقیم بر گرایش جوانان به چت ۰/۲۶ و تاثیر غیر مستقیم متغیرها بر متغیر وابسته ۰/۴۶ می باشد که با ($p < .002$) حاکی از رابطه معناداری بین متغیرهای بیرونی و درونی مدل و گرایش جوانان به چت دارد.

نتیجه گیری و پیشنهادها

۱. جوانان روحیه متنوعی دارند، هر جا که نیاز آن ها به طور اصولی برآورده نشود در جایی دیگر ولو خطرناک آن را جبران و جایگزین می کنند.
۲. با توجه به این که تهدید های چت بیشتر از فرصت های آن است، لزوم ارتقاء آگاهی والدین در این زمینه از اصول و ضروریات است.
۳. باید نهایت سعی و تلاش شود تا شکاف نسلی به حداقل برسد و این در سایه انعطاف پذیری بیش تر والدین است و نه جوانان.

۴. جوانان دوست یابی های موقت از جنس مخالف خود را به عنوان یک نیاز اساسی می شناسند. این نیاز باید تحت کنترل باشد و مرجع صالح آن در ابتدا خانواده ها می باشند.

۵. جوانان باید ارشاد شوند تا از مخفی چت کردن بپرهیزند و تا حد امکان چت کردن آنها با توجه به شرایط و زمینه های مناسب آن در خانواده صورت گرفته و جنبه آشکار به خود گیرد.

۶. والدین و جامعه باید به جوانان بفهمانند که در جامعه آسیب های زیادی وجود دارد و یکی از آنها چت کردن است.

۷. باید به تقویت واقع گرایی جوانان پرداخت.

۸. باید به جوانان فهماند بین انواع محیط ها و خطراتی که می توانند برای آنها داشته باشند، تفاوت قابل شوند و با احتیاط عمل کنند.

۹. تا حد ممکن جوانان را باید به محیط های انتخابی کشاند و در آنجا لیستی از انتخاب های صحیح و قابل جایگزین ارائه داد.

۱۰. از برخورد سریع و فوری با جوانان پرهیز شود.

فهرست منابع

- سخاوت، جعفر (۱۳۸۵)، جامعه شناسی انحرافات اجتماعی، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.
- فرجاد، ح (۱۳۷۱)، جامعه شناسی انحرافات اجتماعی، چاپ اول، تهران.
- اسکیدمور، و (۱۳۷۵)، نظریه های جامعه شناسی، تفکر نظری در جامعه شناسی، ترجمه: محمد حاضری، احمد رجب زاده و دیگران، چاپ اول، تهران، تابان.
- حجازی، الهه و دیگران (۱۳۸۲)، روش های تحقیق در علوم رفتاری، چاپ هفتم، نشر آگاه، تهران.
- کیانی، مزده (۱۳۸۵)، کاربرد کامپیوتر در علوم اجتماعی، چاپ اول، انتشارات دانشگاه پیام نور، تهران.
- Cloward, R. and LLOYD Ohlin (1960). Illegitimate means, Differential Opportunity and Delinquent Subcultures, in Rose Giallombardo (ed). Juvenile Delinquency: A book of Readings: New york: Wiley.p.77.
- Tio A (1998) Deviant Behavior, New York: Addison Wesley Longman Inc.p.56.
- Taylor, I.Walton, P and Young J eds (1973) Critical Criminology, Lndon: Routledge and Kegan Paul. p 29.

پروہشگاہ علوم انسانی و مطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی